

שימוע. נדרשה, לפיכך, פנייה לפרקליטות המדינה על-מנת לחדש את חברותם של האישה והילדים בקופת-חולים.

תושבות בגדה

נושא התושבות בגדה ממשיך ליפול בין הכסאות של התהליך המדיני. אישורים לבקשות לאיחוד משפחות ממשיכים להינתן אך ורק במסגרת מכסות צרות, או למי ששייכים ל"אוכלוסיית הבג"צ הראשונה" (קבוצה של בני-זוג של תושבי השטחים, ששהייתם בשטחים עוגנה בהסכמות שהתגבשו בבג"צ בשנת 1992, בעקבות עתירות שהגיש אז המוקד להגנת הפרט). הטיפול בבקשות לאיחוד משפחות אורך חודשים רבים, ויותר משנה, וזאת לזכאים לכך מתוקף הסכמי הבג"צ.

נושאי תושבות אחרים אינם זוכים לשום פתרון. כך, למשל, עניינו של ד"ר חאזם נצאצרה. ד"ר נצאצרה, תושב בית פוריק שבנפת שכם, יצא לברה"מ בשנת 1980 ללימודים. הוא שב לגדה בשנת 1993, לאחר תום לימודיו. בינתיים פקע תוקפו של "כרטיס היוצא" שעמו יצא את השטחים. באותה שנה עתר המוקד להגנת הפרט לבג"צ בשמו של נצאצרה, בבקשה שעניינו יועלה בפני "ועדת מאחרים" בעודו מצוי בשטחים, ושהנהלים בפני הוועדה יהיו הוגנים, ויאפשרו ייצוג והופעה בפני הוועדה. "ועדת מאחרים" היא ועדה שפעלה בשטחים כוועדה מייעצת, להכריע אם אנשים שתוקף כרטיס היוצא שלהם פג בעודם בחו"ל, לא העבירו את מרכז חייהם לחו"ל, אלא נותרו תושבים, ורשאים לחזור ולהתגורר כאן. בעוד העתירה תלויה ועומדת בפני בית-המשפט ובקשה מסודרת הוגשה לוועדה – נחתמו הסכמי אוסלו. כעת, טענה המדינה, הועברה הסמכות בעניין מרשם האוכלוסין לידי הפלסטינים, ולפיכך ישראל אינה יכולה לפתור את בעייתו של נצאצרה. אלא שלפלסטינים אין סמכות, על-פי ההסכמים, לאשר את תושבותו של אדם ללא הסכמה ישראלית... ועדה משותפת שאמורה לדון במקרים כשל נצאצרה מתכנסת לעתים נדירות, ודיוניה נוגעים רק למי שיצאו את השטחים לכל המוקדם בשנת 1986, גם זאת כמובן על פי תכתיב ישראלי.

בחודש דצמבר הגיע עניינו של נצאצרה לדיון בפני בג"צ. שופטי בג"צ דחו את העתירה וקבעו כי "תרופתו [של נצאצרה] היא בפנייה לרשות הפלסטינית." למעשה, נותר נצאצרה ללא תרופה, שכן המפתח להסדרת מעמדו ממשיך להיות מוחזק בידי ישראל, וזו אינה מוכנה שהוא יזכה למעמד של תושב במולדתו.

אלימות כוחות הבטחון כנגד פלסטינים

התמונות האלימות של החודשים האחרונים מחזירות אותנו אל ימי האינתיפאדה הראשונה, אז נוסד המוקד – כקו חירום לנפגעי אלימות. אולם הזינוק בהיקף הנפגעים בשטח לא בא לידי ביטוי בהיקף מספר התלונות שהגיעו למוקד. אפשר לזקוף זאת לגישה הרואה את הפגיעות מידי צה"ל כחלק מקורבן קולקטיבי או התגייסות קולקטיבית למאבק, ולא כנושא לתלונה פרטנית. לאיש גם אין היום צפיות רשויות אכיפת החוק של ישראל ינקטו צעדים של ממש על מנת לחקור חיילים, שוטרים או מתנחלים ולעשות צדק. ואכן, מסר לאחרונה דובר צה"ל כי הרשויות פתחו בחקירת אירוע אלימות אחד בלבד (!) מאז החלה האינתיפאדה הנוכחית, בשלהי ספטמבר 2000. אולם אין זאת אומרת שידינו ריקות מעבודה. בין התלונות שהתקבלו בחודשים האחרונים תלונות על אלימות משטרתית קשה במזרח ירושלים - ברחוב ובמהלך מעצרים ליליים; תלונות על החרמת תעודות זהות בידי שוטרים; תלונה על ירי מאסיבי שהחריב מרפאת עיניים בבאב אל-זאווייה בחברון, ותלונה של משפחה מבית-אומר, שהצבא מחזיק מזה שנים עמדת תצפית על גג ביתה, על התעללות והתנכלויות בלתי פוסקות מצד החיילים. במשך למעלה משבועיים לא חדלנו מלפנות לגורמים בפרקליטות הצבאית, בלשכת היועץ המשפטי של הגדה המערבית ובחטיבה המרחבית, עד אשר פסקו ההתנכלויות.

לצד הטיפול בתלונות חדשות אנו ממשיכים גם בטיפול בתלונות קודמות. הלוא צריך לזכור, שגם לפני חודש ספטמבר היו חייהם, גופם ורכושם של הפלסטינים תושבי השטחים נתונים לשרירות לבם של חיילים, שוטרים ומתנחלים. האלימות, האינהרנטית למצבים של עימות וכיבוש, הסתייעה, גם בעיצומו של "התהליך המדיני", בלגיטימציה החברתית (בחוגים מסוימים) של אלימות כלפי פלסטינים, באזלת היד של רשויות אכיפת החוק וביחס הסלחני של בתי-המשפט. המוקד להגנת הפרט המשיך לסייע לפלסטינים להעביר את תלונותיהם לרשויות ולעקוב אחר הטיפול בהן. תביעות הפיצויים שהמוקד מגיש לבתי המשפט בישראל, מיועדות לעשות צדק עם הקורבנות, לחייב את הרשויות ל-accountability וליצור הרתעה מפני מקרי אלימות נוספים.